

PROGRES RAPORTI I BE-së NË SHTYPIN SHQIPTAR NJË ANALIZË PËRMBAJTËSORE

I. Hyrje

Më datë 12 tetor 2011, Bashkimi Evropian publikoi raport-progresin mbi vendet e Ballkanit Perëndimor. Sipas këtij raporti, Shqipëria nuk ishte akoma gati të merrte statusin e vendit kandidat dhe kishte ende shumë rrugë për të bërë. Raport-progresi ia atribuoi refuzimin e statusit kandidat kryesisht mungesës së dialogut institucional, tensionit politik mes mazhorancës dhe opozitës, por edhe mosplotësimin të kushteve të BE-së nga aktorë të tjerë, si Parlamenti dhe Gjyqësori. Mëgjithëse raporti u paraqit para Parlamentit Shqiptar më datë 13 tetori, shtypi shqiptar i parapriu rezultatit negativ të Raport-Progressit me një numër të madh komentesh dhe kryetitujsh pesimistë që nga datat 11 dhe 12 tetor.

Publikimi i raport-progresit të BE-së është një rutinë e përvitshme. Në të shkuarën, çdo publikim i raport-progresit është përcjellë me akuza dhe kundërakuza ndërmjet mazhorancës dhe opozitës; ku secila palë ia hidhte përgjegjësinë tjetrës për kritikën e BE-së. Në këto raste, shtypi shqiptar ka marrë anën e njëjës apo tjetrës palë politike. Pasqyrimi i raport-progresit të BE-së nga shtypi nuk ka ndryshuar shumë dhe këtë vit nga vitet e tjera, përse i përket interpretimit të rezultateve të raportit sipas njërit pozicion politik apo tjetrit. Megjithatë, këtë vit pasqyrimi në shtyp i raport-progresit të BE-së karakterizohet nga një konsensus më i gjerë ndërmjet gjithë gazetave të pavarura, në lidhje me përgjegjësinë që e gjithë klasa politike duhet të mbajë për vonesat e integritit evropian të Shqipërisë. Pasqyrimi në shtyp i raport-progresit të BE-së ndryshon këtë vit nga vitet e mëparshme për shkak të disa faktorëve:

Së pari, liberalizimi i vizave Schengen për qytetarët shqiptarë në shkurt të 2011-ës. Liberalizimi i vizave është interpretuar rëndom në debatin publik dhe në median shqiptare si objektivi kryesor i integritit evropian të shqiptarëve. Kështu, me liberalizimin e vizave, mund të mendohej që shtypi shqiptar nuk do të ishte shumë kritik në lidhje me kriteret e

paplotësuara nga Shqipëria për të marrë statusin e vendit kandidat. Po kjo mund të ishte e vertetë vetëm nëse do mungonin dy faktorë të tjerë: situata e brendshme politike dhe kryesisht tensionimi politik që pasoi protestat e 21 janarit si dhe faktori ‘rajonal’. Ngjarja e 21 janarit, bashke me ngërcin institucional dhe bojkotin e Parlamentit pritej të ishte një pengesë për progresin e Shqipërisë drejt BE-së. Duke pasur parasysh krizën politike që pas zgjedhjeve të përgjithshme të 2009-së, ky raport i BE-se pritej të jepte njëfarë ‘verdikti’ për sjelljen e elitës politike gjatë vitit të fundit.

Një tjetër faktor lidhet me progresin pozitiv të vendeve të rajonit të Ballkanit drejt BE-së dhe diferencën e krijuar mes këtyre vendeve dhe Shqipërisë në dy vitet e fundit. Duke marrë parasysh këtë faktor, pritej që shtypi të kishte tone më të forta kritike për qeverinë, klasën politike ose Bashkimin Evropian, si dhe t’i mëshonte fort ‘interesit kombëtar’ dhe ‘interesit civil të qytetarëve’

Duke marrë në konsideratë këto aspekte specifike të publikimit të sivjetshëm të raport-progresit të Komisionit Evropian për Shqipërinë, pyetjet që kjo analizë shtron janë: Si e interpreton shtypi shqiptar marrëdhënien Shqipëri-BE? Po pozicionin e Shqipërisë në lidhje me vendet e tjera në rajon dhe më gjerë? Si e pasqyron shtypi marrëdhënien mes elitës, klasës politike ose qeverisë nga njëra anë, dhe qytetarëve, popullit dhe kombit nga ana tjetër? Një pyetje tjetër e analizës është sesa i pavarur, neutral apo akuzues dhe partizan është shtypi në këtë raportim të raport-progresit të BE. Dhe së fundmi, sa arrin shtypi të krijojë dhe të mbajë të hapur një debat publik në lidhje me BE-ne dhe integrimin?

II. Metodologjia e Punimit

Kjo analizë është një rast i vetëm studimor (*case study*). Kjo do të thotë që analiza bazohet në një ngjarje të vetme: publikimin e raport-progresit të BE-së së vitit 2011, në ditët që i paraprijnë (deri para ditës së publikimit në shtyp më 13 tetor) si dhe në muajin që pason (nëntor). Në këtë analizë, ‘shtypi shqiptar’ shihet si mjet informimi, si arenë diskutimi por dhe si aktor i mëvetësishëm. Përsa i përket të kuptuarit të shtypit si ‘aktor’, përballemi me një numër pyetjesh të vështira: A e përbëjnë ‘shtypin’ reporterët e medias, të cilët shkruajnë përditë në faqet e gazetave apo redaktorët, opinionistët, dhe komentatorët? Sic shihet nga këto pyetje, është e vështirë ta identifikojmë shtypin si një aktor të vetëm dhe të njësuar.

Për këtë arsye, analiza do të bazohet kryesisht në pesë kritere të analizës së teksteve të shtypit. Këto kritere janë zhanri, konteksti më i gjerë mediatic dhe politik i një ngjarjeje/lajmi, gazeta në të cilën botohet, autorësia e shkrimit, si dhe mjetet/strategjitë linguistike dhe stilistikore. Këto kritere i kam huazuar nga Metoda e Analizës Kritike të Ligjërimit mediatic, të themeluar nga Norman Fairclough dhe Ruth Wodak (1992; 1996). Sipas këtij modeli, asnjë tekst nuk na paraqitet i izoluar, por sjell në vetvete dhe jehonën e shkrimeve të mëparshme mbi një çështje të caktuar, duke vendosur kështu një lloj vazhdimësie mes tekstesh. Po ashtu, gjuha e shtypit është tejet heterogjene, sepse përfshin elemente nga ligjërime të fushave të ndryshme, si politike, kulturore, ekonomike etj.

Zhanri ka rëndësi themelore, sepse zhanre të ndryshme formojnë në mënyra të ndryshme autoritetin e folësit: autoriteti i reporterit është i ndryshëm nga ai i një opinionisti. Editoriali i një gazete ka më shumë peshë dhe autoritet sesa komentet dhe opinionet, sepse përmbledh politikën e gazetës. Kështu, rëndësia dhe autoriteti i shkrimeve në shtyp përcaktohet dhe nga zhanri i tyre. Mund të themi se kur ka një fokusim si të lajmeve dhe të zhanreve raportuese, ashtu dhe të editorialeve dhe të komenteve mbi të njëjtën ngjarje ose çështje, atëherë çështja është kthyer në prioritet të axhendës së shtypit.

Zhanri dhe autorësia e shkrimit janë kritere të lidhura ngushtë me njëra tjetrën. Psh, kemi shumë raste kur politikanë, ministra integrimi, ambasadorë të BE-së dhe të vendeve anëtarë në Shqipëri etj. shkruajnë si komentatorë në rubrikën e komenteve ose të analizave. Në këto raste, komenti apo analiza ka impakt për shkak të statusit dhe profesionit të autorit. Në datat mes 12 dhe 14 tetorit, disa gazeta përdorën komentet apo intervistat e përfaqësuesve të BE-së apo të vendeve anëtare në Shqipëri (si psh. *Tema*), për të kritikuar klasën politike shqiptare në lidhje me rezultatin negativ të progres-raportit.

Megjithatë, zhanret e lajmeve dhe të editorialeve/komenteve nuk ndjekin të njëjtin ritëm në mbulimin e ngjarjeve dhe çështjeve. Në rastin e analizës sonë, vihet re se lajmi i botimit të raport-progresit të BE-së pasqyrohet intensivisht nga data 12 tetor deri më datën 15/16 tetor në faqet e para, pra faqet e lajmeve të ditës. Pas këtyre datave, lajmi i raportit të BE-së zevëndësohet me replikën Topi-Topalli mbi gënishten, me lajmin e formimit të koalicionit kundër importimit të plehrave në Shqipëri nga Italia, etj. Ndërkohë, opinionet dhe editorialet mbi raport-progresin e BE-së vazhdojnë deri në fund të tetorit. Por, në këtë rast mund të

themi se megjithëse vazhdon të jetë pjesë e debatit publik, çështja e integritit ka kaluar më poshtë në axhendën e shtypit,.

Po ashtu, mjetet stilistikore dhe gjuhësore luajnë rol të rëndësishëm në mënyrën sesi shtypi kontribuon në krijimin e identiteteve sociale/politike dhe kolektive, si dhe të marrëdhënies mes aktorëve të ndryshëm, si psh mes BE-së dhe Shqipërisë, klasës politike dhe qytetarëve, Shqipërisë dhe rajonit etj. Fairclough argumenton që variacionet linguistike në gjuhën e medias krijohen dhe kushtëzohen nga shumë lloje ligjërimesh dhe praktikash të ndryshme sociale. (1995a: 41). Kështu, disa nga metaforat si psh ‘kapja e trenit të integritit’, ose ‘tangoja mes opozitës dhe mazhorancës’ më synim përmbushjen e kriterëve të BE-së, apo metafora e ‘izolimit’ të përsëritur të Shqipërisë nga BE-ja janë marrë nga ligjërimet politike të elitës shqiptare ose asaj evropiane.

Me *kontekst* të teksteve të shtypit kam parasysh pozicionimin e deritanishëm të gazetave (pro ose kundër politikave të mazhorancës, ose në një pozicion neutral dhe të qendrës), si dhe debate më të mëparshme, ngjarje apo momente të caktuara politike të paqyruara në gazetata e analizuara.

Kampionimi

Me synim analizën e pasqyrimit në shtyp të raport-progresit të BE-së kam zgjedhur vetëm të përditshme të pavarura (jo partiake), të pozicionuara si afër qendrës në spektrin politik-ideologjik, ashtu dhe më afër skajeve ekstreme të majtë dhe të djathtë. Gazetat janë: *Gazeta Shqiptare, Shqip, Mapo, Tema, Panorama, Shekulli*. Periudha e analizës përfshin muajin tetor, i cili përkon dhe me periudhën e publikimit të raport-progresit, si dhe muajin nëntor. Përfshirja e muajit nëntor është vendosur me qëllim të vëzhgohej kohëzgjatja e debatit mbi raport-progresin, dhe jehonën e këtij debati në lidhje me debate të tjera publike.

Ky studim synon një audiencë të përzier, që do të thotë si aktorët e medias—atyre që shkruajnë përditë si reporterë apo si komentatorë—ashtu dhe klasën politike dhe përfaqësuesit e BE-së, të cilët janë aktorët e debatit mbi ‘Evropën dhe integritimin’.

III. Pasqyrimi i Raport-Progresit në Shtyp

Mëgjithëse ky studim nuk është analizë krahasimore, mund të themi se në krahasim me vitet e kaluara, shtypi shqiptar jep këtë vit një tablo më të plotë dhe më informuese të raport-

progresit të BE-se. Të 12 kërkesat ose kriteret e BE-së janë shtjelluar gjerësisht, dhe shpesh kanë mbuluar një rreth deri në dy faqet e para të gazetës (në shumicën e rasteve faqet 2 dhe 3). Po ashtu, në shumicën e gazetave, aktorët të cilët kanë zënë kryetitujt në ditët e publikimit të raportit në Parlament dhe në shtyp (12-13 tetor) janë aktorët evropianë, dmth përfaqësues të BE-së në Shqipëri ose komisioneri për zgjerimin. Kjo do të thotë, që aktorët kryesorë të politikës së brendshme shqiptare nuk kanë zënë kryetitujt në faqet e para të faqeve të para. Kjo është pozitive, pasi shtypi nuk ka përsëritur fjalë për fjalë aktorët politikë dhe akuzat e tyre të ndërsjellta në lidhje me ngadalësimin e procesit të integrimit.

3.1. Roli i BE-se dhe e ardhmja e marrëdhënies Shqipëri-BE

Në këtë moment ‘krizë’, roli i BE-së është kritikuar pak ose aspak nga shtypi shqiptar. Është e rëndësishme të përmendim se publikimi i raportit të BE-së pasoi daljen në media të një numri analistësh të cilët u vetë-cilësuan si ‘Euro-skeptikë’. Këto analistë, si psh Blendi Kajsio, Arbër Zajmi, Blendi Sala etj. kishin shkruar dhe përpara në lidhje me koston më të lartë për bizneset, tregun e brendshëm etj si dhe mungesën e informimit të publikut shqiptar në lidhje me koston e integrimit. Pra mund të argumentohet se raport-progresi i BE-së u botua në një moment të shkurtër lindjeje të një lloji ‘Euro-skepticizmi’ shqiptar. Megjithatë, vihet re se me publikimin e raport-progresit të BE-së, ka shumë pak zëra në shtyp të cilët kritikojnë qasjen e BE-së, kriteret e përzgjedhjes së BE-së për dhënien e statusit kandidat të vendeve të tjera të rajonit, ose rolin që BE-ja luajtur në dy vitet e fundit në Shqipëri. Janë të pakta analizat (si psh. Nano, *Shqip*, 14 tetor, fq. 9; Stefani, *Shqip*, 19 tetor 2011, fq. 9; Kajsio, *Panorama*, 22 tetor, fq. 23), të cilat kritikojnë direkt BE-në dhe përfaqësuesit e saj në Shqipëri.

Megjithatë, dhe këto artikuj kundërpeshohen të paktën me dy shkrime analitike në këtë periudhë: Alfred Lela ‘Euro-skeptiket dhe pse idete e tyre nuk duhen kthyer në ligjërime politik’, (*Mapo*, 12 tetor 2011, fq. 11) dhe Igli Totozani ‘Euro-Skeptiket made in Albania janë qesharakë: Europa është fati ynë’ (*Shekulli*, 12 tetor 2011, fq. 5) Sic e shohim, të dy shkrimet janë botuar pikërisht në ditën e daljes së raport-progresit të Komisionit të BE-së, dhe të dyja ndodhen në pozicione të ndryshme—në mos të kundërta— në spektrin ideologjik të shtypit.

Duhet theksuar se ekziston një konsensus i gjerë në shtypin shqiptar në lidhje me mbështetjen e paluhatur të Bashkimit Evropian për integrimin e Shqipërisë, packa vonesave të procesit të

integritet. Këtë e ilustron kryetutjt e faqeve të para të gazetave, të cilët citojnë fjalë inkurajuese të përfaqësuesve të Bashkimit Evropian. Janë të shpeshta citimet nga ambasadori i BE-së në Shqipëri, si psh. “rruga drejt Bashkimit Evropian është e gjatë, por ne ju mbështesim”, (*Shqip*, 18 nëntor 2011) ose ‘Sanino: Statusi mund të zhbllkohet shpejt nëse jepen prova reale për krizën’ (psh *Mapo*, 13 tetor, fq, 5). Po ashtu, edhe në debatet që pasuan publikimin e raport-progresit të BE-së, roli i i BE-së dhe i ndërkombëtarëve shihet si i pazvëndësueshem për zbutjen e klimës së brendshme politike (shih psh.*Mapo*, 15 nëntor, fq. 3).

Në ditët që pasuan publikimin e progresi-raportit mbi Shqipërinë, BE-ja u kthye në burim të rëndësishëm legjitimimi për aktorët shoqërore dhe politikë. Kështu psh, disa nga çështjet më të ‘nxehta’ pas 13 tetorit ishin konflikti mes Presidentit Bamir Topi dhe Kryetares së Parlamentit Jozefina Topalli; debati rreth importimit të plehrave në Shqipëri nga Italia si dhe programi i publikuar të Partisë Socialiste. Në të gjithë këto debate publike, ‘integrimi evropian’ përdoret nga palët si armë e fortë për argumentet dhe pozicionet e tyre. Ky përdorim i BE-së si burim legjitimimi është shumë më i fortë në krahasim më momentet e ‘politikës normale’. Kjo demonstron me prezencën e BE-së dhe përfaqësuesve evropiane në titujt dhe kryetutjt e lajmeve të faqeve të para mbi çështjet e përmendura më lart.

Për ta përfunduar këtë pjesë, mund të themi se shtypi është vendosur plotësisht në anën e politikës së kushtëzimit ose kondicionalitetit të BE-së, duke interpretuar integrimin evropian si çështje të ‘interetit kombëtar’.

3.2. Raporti me fqinjët dhe pozicionimi në rajon

Është mëse e pranuar tashmë që qasja rajonale e BE-së për integrimin e krejt rajonit ka dështuar. Në shumicën e shkrimeve gjatë 12 dhe 14 tetorit, Shqipëria krahasohet me vendet e tjera të rajonit, Serbinë, Kroacinë dhe Malin e Zi të cilët morën statusin e vendeve kandidate. Kështu, si në shkrimet raportuese (lajme), ashtu dhe në zhanret e komenteve dhe editorialeve, Shqipëria krahasohet me të gjithë rajonin, ‘i cili merr lajme pozitive, përvec nesh dhe Bosnjës’. Po ashtu, një prej temave që përmendet në disa gazeta është fakti që vendet e rajonit që kanë kaluar lufta etnike ose kanë qënë përgjegjëse direkte për ta, kanë përparuar shumë më tepër se Shqipëria në procesin drejt integritet evropian.

Megjithëkëtë, dy aspekte vihen re: së pari, kjo ‘mbetje mbrapa’ fqinjëvë në progresin drejt BE-së nuk nxit komente nacionaliste ose akuzuese për Serbinë apo vendet e tjera të rajonit. Po ashtu, nuk nxit kundërshti ose antagonizëm ndaj Bashkimit Evropian. Ajo cka disa analiza dhe komente parashikojnë është se kjo pabarazi po con në një integrim me dy shpejtësi dhe ndarje *de facto* të rajonit: ‘Ndarja e rajonit në dy pjesë (rastësisht apo jo, ndarja reflekton dhe ndarjen fetare sipas shteteve), do të pikturonte një skenar tepër të vështirë e të rrezikshëm për stabilitetin e vetë Evropës’ (Elezi, *Mapo*, 13 tetor, fq. 11; shih gjithashtu Murati, *Gazeta Shqiptare*, 14 nëntor, fr. 22). Krijimi i një Ballkani të ndarë sipas ritmeve të ndryshme të integritit—dhe rrjedhimisht dhe zhvillimit—është një temë e cila del për herë të parë kaq fort në shtypin shqiptar pas publikimit të nje raport-progresi të BE-së. Mbetet për t’u parë në muajt në vazhdim sesi do të ndryshojë ligjërimi politik në lidhje me këtë ri-pozicionim të Shqipërisë në kuadrin rajonal, dhe sesi kjo të pasqyrohet në shtyp.

3.3. Rëndësia e integritit dhe Evropës për Shqiptarët

Duke pasur parasysh rezultatet jo pozitive të raport-progresit BE-së Shqipërisë, pyetja mbetet se çfarë kuptimi dhe rëndësie kanë Evropa dhe integrimi evropian për Shqipërinë dhe shqiptarët, sipas shtypit shqiptar. Ose thënë më thjesht, çfarë kanë humbur shqiptarët më refuzimin e statusit kandidat?

Disa gazeta si *Shekulli*, *Shqip* dhe *Gazeta Shqiptare* e kanë vënë më shumë theksin te humbja ekonomike që do të kalojë Shqipëria si pasojë të humbjes së statusit të vendit kandidat. Sipas gazetave, kjo humbje ekonomike do të vijë si pasojë e humbjes së kredibilitetit dhe cënimit të imazhit të vendit; të gjitha këto përkthehen në humbje të investimeve të huaja në Shqipëri (shih *Shqip*, 11 tetor, fq. 3; *Shekulli*, 12 tetor, fq. 4; *Gazeta Shqiptare*, 13 tetor, fq. 3). ‘Humbja financiare e shqiptarëve’ për shkak të ngadalësimit të integritit evropian nënvizohet jo vetëm në komentet dhe analizat, por dhe në kryetitujt e faqeve të para të këtyre gazetave.

Po ashtu, në shumicën e kryetitujve, BE identifikohet si aktori i vetëm që do të ulë në tavolinë mazhorancën dhe opozitën shqiptare. Kështu, BE-së i atribuohet një rol prej ‘arbitri’ ose ‘gjyqtari’ të drejtë. Sipas të gjithë gazetave, përgjegjësia për ngadalësimin e procesit të integritit bie vetëm mbi klasen politike shqiptare. Mënyra sesi interpretohet kjo përgjegjësi ndryshon nga rasti në rast, në varësi edhe të pozicionimit të gazetave në spektrin politik (shih më poshtë).

Për shumë editorialistë, integrimi evropian do të ofronte zgjidhjen e vetme për drejtësi sociale dhe për ndëshkim të korrupsionit në nivelet më të larta të pushtetit. Kjo është një nga temat më të rrahura, sidomos nga media e pozicionuar në të majtë të spektrit politik. Në këtë kontekst, përmenden dhe raste të tjera nga Evropa Qendrore dhe Lindore, kur BE ka shërbyer si forcë kryesore e demokratizimit të brendshëm: ‘në aspektin politik, nëse do të ishim anëtarë, arroganca apo lajthitjet e pushtetarëve do të thyenin keq hundët prej Brukselit sikurse ndodhi me Mecarin në Sllovaki dhe Hajderin në Austri, të cilëve iu vu bërri prej trysninsë së BE-së’ (Nurellari, *Shqip*, 17 tetor 2011: 8) Editoriali vazhdon mbi marrëdhënien mes shoqërisë dhe shtetit, duke ia atribuar BE-se rolin kryesor për rregullimin e kësaj marrëdhënieje: ‘Mbi 70% e legjislacionit dhe rregullave që prekin jetën e qytetarit të BE-së vendosen në Parlamentin Evropian dhe kjo do të thoshte për kastën politike shqiptare që s’do të kenë mundësi të bëjnë ligje apo rregulla që favorizojnë kompanitë e tyre apo të partnerëve të tyre dhe që penalizojnë në mënyrë abuzive e arbitrare rivalët’ (*Shqip*, 17 tetor 2011: 8).

Në këtë kontekst, liberalizimi i vizave konsiderohet të jetë një histori e të kaluarës dhe jo provë për suksesin e Shqipërisë në rrugën drejt integrimit. Në shumicën e gazetave, çështja e liberalizimit të vizave ose lihet krejtësisht në harresë, ose kujtohet si një ‘fitore e paplotë’, pra që nuk është parakusht apo kriter i mjaftueshëm i integrimit. Interpretimi i dytë gjendet më shumë në gazetatat më kritike ndaj mazhorancës aktuale, si *Shekulli* apo *Shqip*. Psh. një ditë para publikimit të raport-progresit të BE-së, gazeta *Shekulli* boton në *okielo* në faqen 4 një koment mbi ‘qytetarinë evropiane’ dhe mbi atë çfarë do të fitonin shqiptarët nëse do të kishin qytetari të plotë evropiane. Imazhi ilustrues për këtë është një poster me imazhin e Pasaportës Biometrike i vendosur me rastin e liberalizimit të vizave në shkurt 2011 në Bulevardin Dëshmorët e Kombit, por që tani është i dëmtuar (*Shekulli*, 12 tetor, fq. 2).

IV. Përdorimi i mjeteve stilistikore dhe strategjive linguistike

Ligjërimi i shtypit kombinon mjete të ndryshme stilistikore dhe linguistike. Nëpërmjet këtyre mjeteve krijohen identitetet politike/sociale dhe bëhet dallimi mes ‘nesh’ dhe ‘atyre’, kushdo qofshin këto palë. Në rastin e kësaj analize, na intereson të shohim sesi shtypi, sidomos nëpërmjet zhanreve raportuese—pra të atyre rubrikave që pretendojnë objektivitet—krijon përgjëgjësi dhe marrëdhënie mes qytetarëve, klasës politike, BE-së, elitës etj.

4.1. Krijimi i 'përgjegjësive' për integrimin e ngadaltë të BE-së

Në gazetatat të cilat janë më afër mazhorancës qeverisëse, lajmi i refuzimit të statusit kandidat është përcjellë me tone më neutrale. Si 'fajtores' për këtë refuzim shihet 'klasa politike' ose 'skena politike'. Në këto raste, 'bojkotit të opozitës' i vihet e njëjta peshë faji—ose më shumë—sesa 21 janarit dhe zgjedhjeve të majit 2011. psh: Kryetitull: 'KE: Skena Politike, një vit pezull/ Nëntitull: 'Bojkoti, 21 janari dhe zgjedhjet rritën polarizimin' (*Panorama*, 13 tetor 2011, fq. 3) ose Kryetitull: Berisha: Rama bllokoi, por shqiptarët janë të mencur/ Nëntitull: 'Qeveria do të bëjë reforma, por opozitën s'e udhëheq dot' (*Panorama*, 13 tetor, fq. 4). Ndërkohë, që ky rend i përgjegjësive përmbysset në titujt e gazetave të cilat mund të rreshtohen në krahun e majtë politik. Psh, kryetitull: 'BE: Parlamenti i njëanshëm, administrata e politizuar, media, kontroll nga qeveria' ose kryetitull i faqes së brendshme '21 janari dhe zgjedhjet e 8 majit, shkaqet kryesore të rrëzimit' (*Shqip*, 13 tetor, fq. 2 &3). Duke përdorur një gjuhë më të ashpër, gazeta *Tema* vë si kryetitull me 14 tetor një citim nga përfaqësuesi i Komisionit Evropian në Tiranë, Ettore Sequi: '21 janari ishte ngjarja më e trishtuar që më kanë parë sytë' (*Tema*, 14 tetor; po ashtu *Shqip*, 14 tetor, fq. 4). Po kështu, gazeta *Tema* boton në fund të tetorit, një koment të ambasadorit së Mbretërisë së Danimarkës së Shqipëri, të titulluar 'Dështimi i qeverisë në çdo fushë, dhe jo ngërçi politik, ju penguan të merrnit ftesën për BE'(Tema, 28 tetor). Kështu, termi 'ngërc politik' hidhet poshtë si një term neutral dhe zevëndësohet me terma më të fortë si 'faj' dhe 'dështim'.

Në gazetatat që janë më kritike ndaj qeverisë aktuale, reporterët—dmth, jo në faqet e komenteve dhe editorialeve, por në faqet e para të brendshme të gazetave—përdorin imazhe të shoqëruara me disa rreshta koment, të cilat kujtojnë 21 janarin e deri dhe Gërdecin në një rast (psh *Gazeta Shqiptare*, 13 tetor 2011, fq. 2). Këto imazhe përdoren për të kujtuar publikun dhe lexuesit shqiptarë se te kush qëndron faji për mosmarrjen e statusit 'kandidat' nga BE.

Është e rëndësishme të përmendet këtu dhe dallimi mes titujve të lajmeve, pra të zhanrit raportues, dhe titujve të komenteve dhe analizave. Ndërsa komentet dhe editorialet nga vetë natyra e tyre e tregojnë menjëherë pozicionin e autorit në lidhje me përgjegjësitë për projekt-raportin, shkrimet e reporterëve shpesh fajësojnë klasën politike shqiptare nëpërmjet fjalëve të përfaqësuesve të BE-së. Në kontrast me editorialet dhe komentet, në shkrimet raportuese mungon argumenti dhe duket shumëherë sikur zëri i reporterit fshihet tërësisht nga zërat e politikanëve të cituar.

4.2. Ndarja politikë-qytetarë

Në shumë prej kryetitujve të faqeve të para, theksi vihet te fakti që 'ne e kemi fajin', ose 'e merituar', ose 'elita politike na lë jashtë BE'-së'. Kështu, p.sh në të gjithë shkrimet e analizuara krijohet një ndarje e qartë mes qytetarëve, dhe 'klasës politike'. Kësaj të fundit i atribuohet faji për ngadalësimin e procesit të integritimit. Kështu, 'politika' dhe jo 'opinionit publik' ose 'qytetarët' interpretohen si përgjegjesi i vetëm i ngadalësimit të progresit të Shqipërisë drejt BE-së. Është interesante të vihet re se shtypi nuk tregohet në asnjë rast reflektiv mbi rolin që ka luajtur vetë në procesin e përmbushjes së kritereve të BE-së nga pala shqiptare.

Pavarësisht pozicionimit politik të secilës gazetë, të gjitha vënë gishtin të mungesa e dialogut dhe konsensusit mes mazhorancës dhe opozitës, duke përforcuar kështu fjalët e raport-progresit dhe të përfaqësuesve të BE-së. Ky fokus në temat ose fjalët kyce të Bashkimit Evropian shihet dhe në pasqyrimin e zgjeruar që shtypi i bën marrëveshjes së nëntorit për reformën zgjedhore mes mazhorancës dhe opozitës. Mund të argumentohet se megjithë pozicionin kritik ndaj politikës në ditët e para të publikimit të raport-progresit, shtypi ndjek axhendën e lajmeve dhe temave të elitës së brendshme politike ose përfaqësuesve të BE-së.

Konkluzione: Pavarësia e Shtypit Shqiptar dhe 'Interesi Kombëtar'

Qëllimi i punimit ishte të hulumtonte nëpërmjet analizës përmbajtësore interpretimin që shtypi shqiptar i bën marrëdhënies mes Shqipërisë dhe BE-së, marrëdhënies mes klasës politike dhe qytetarëve, si dhe pozicionit të Shqipërisë vis-a-vis fqinjëve. Po ashtu, u vëzhgua dhe pozicionimi i gazetave të ndryshme në lidhje me aktorët përgjegjës për rezultatin negativ të raport-progresit.

Nga analiza jonë mund të nxirren disa konkluzione: Së pari, megjithë rezultatin negativ të raport-progresit të BE-së, shtypi nuk ka tone kritike për BE-në. Për më tepër, mund të thuhet se shtypi shqiptar nuk reflekton aspak atë që sipas Institutit Shqiptar të Marrëdhënieve Ndërkombëtare, mund të shihet si një rritje e skepticizmit të qytetarëve shqiptarë në lidhje me integritimin (AIIS, *The Prospect of EU Integration of Albania. Perspectives and Perceptions*, 2011).

Se dyti, megjithëse krahasimet e Shqipërisë me vendet e tjera të Ballkanit nuk mungojnë, shtypi në asnjë rast nuk shpreh paragjykim ose antagonizëm ndaj vendeve të tjera të rajonit ose ndaj BE-së.

Së treti, në pasqyrimin e këtij raport-progresi, BE-ja shihet si një forcë normative dhe demokratizuese, e cila mund të disiplinojë dhe të neutralizojë klasën politike shqiptare. Kështu, BE del si përfaqësuese e interesit të të gjithë shqiptarëve.

Mëgjithë këto të përbashkëta, mund të themi se nga analiza na rezulton gjithashtu se shtypi i përditshëm është i ndarë sipas disa pozicioneve pro dhe kundër mazhorancës qeveritare. Në bazë të këtyre pozicioneve, shtypi përdor dhe mjete stilistikore dhe figurative, vizuale si dhe strategji të renditjes së lajmeve dhe të titujve, me synim përcimin e një mesazhi politik tek lexuesi.

Po ashtu, axhenda politike dhe konflikti politik zënë vendin kryesor në pasqyrimin e shtypit shqiptar. Kjo mund të ilustruhet nga lehtësia me të cilën debati disa ditësh mbi raport-progresin e BE-së u zëvendësua brenda 24 orëve me debatin mbi gegërishten mes Presidentit Topi dhe Kryetares së Kuvendit Topalli.

Ne fund, mund të themi se këtë herë publikimi i Raport-Progresit të BE-së mbi Shqipërinë dhe Ballkanin Perëndimor është pasqyruar më gjerësisht dhe në mënyrë më kritike nga shtypi shqiptar sesa në të kaluarën. Kjo do të thotë se ka një konsensus mes të gjithë gazetave—pavaresisht pozicionit të tyre politik dhe ideologjik—në lidhje me nevojën e kapërcimit të ngërcit politik si dhe hapjes së dialogut politik për kapërcimin e pengesave në rrugën e integritit. Megjithatë, shtypi vazhdon të ndjekë në shkallën më të madhe axhendën politike dhe jo të hapë çështje dhe tema të reja në debatin publik, gjë të cilën po e bën shumë më fort media vizive.